

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ  
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ  
ДЕПАРТМАН ЗА ГЕОГРАФИЈУ, ТУРИЗАМ И ХОТЕЛИЈЕРСТВО**

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

<b>I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ</b>
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију 21.12.2012. године, Наставно-научно веће Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду, на IV седници</p> <p>1. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Председник: др Јован Плавша, редовни професор, регионална географија, 17. 03. 2005. године, Природно-математички факултет, Нови Сад,</p> <p>Члан: др Јасмина Ђорђевић, ванредни професор, друштвена географија, 24.04.2008. године, Природно-математички факултет, Нови Сад</p> <p>Члан: др Владимир Стојановић, ванредовни професор, друштвена географија, 10.10.2009. године, Природно-математички факултет, Нови Сад</p> <p>Члан: др Дејан Ђорђевић, редовни професор, просторно планирање, 14.07.2010. године, Географски факултет, Београд</p>
<b>II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ</b>
<p>2. Име, име једног родитеља, презиме: Весна Сакиб Реџић</p> <p>3. Датум рођења, општина, држава: 14.12. 1975. године, Сомбор, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Природно-математички факултет, дипломирани географ-туризмолог и магистар туризма- менаџмент у хотелијерству</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија Пријава теме 14.07.2010. године</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Природно-математички факултет, Нови Сад, „Људски ресурси у функцији унапређења хотелијерске делатности Војводине“, хотелијерство, 25.05.2009. године</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>

Хотелијерство

**III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

„Валоризација туристичких потенцијала националног парка „Шар-планина“ и његова имплементација у регионални развој Сиринићке жупе“

**IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Текст дисертације обухвата 327 страна укључујући 85 табела, 31 слику, 15 графикона и 14 прилога. Дисертација је подељена на следећа поглавља: Увод (1-10), Национални паркови као могућност одрживог туризма (11-69), Стање тазвоја туризма у Сиринићкој жупи (70-117), Туристички потенцијали националног парка „Шар-планина“ (118-249), Имплементација националног парка „Шар-планина“ у регионални развој Сиринићке жупе (250-282), Закључак (283-287), Литература (288-299) са 211 библиотечких јединица и 78 интернет извора и Прилози (300-315). Саставни део дисертације чини Биографија и Библиотечка документација, која садржи изводе и основне податке о докторској дисертацији на српском и енглеском језику.

Докторска дисертација је структурирана у шест међусобно повезаних целина:

**Увод** - у уводном делу образлажу се: предмет, циљ и задатак докторске дисертације, потом хипотезе истраживања, методологија и структура рада и научни допринос.

**Национални паркови као могућност одрживог туризма** – у другом поглављу представљени су савремени погледи на заштиту природе, заштићена подручја, националне паркове и одрживи развој у туризму.

**Стање развоја туризма у Сиринићкој жупи** - у трећем делу рада осветљава се досадашњи развој туризма, кроз анализу основних карактеристика Сиринићке жупе и ресурса битних за формирање туристичких производа. У овом делу сажето се изложени сви битни ресурси за развој туризма: туристичко-географски положај, рељеф, клима, хидрологија, флора и фауна, антропогене вредности, људски ресурси; потом су анализирани смештајни капацитети и карактеристике туристичке тражње.

**Туристички потенцијали националног парка „Шар-планина“** - четврто поглавље усредочено је на туристичку валоризацију. За основу туристичке валоризације националног парка „Шар-планина“ кандидаткиња је искористила анкетно истраживање спроведено од 01.02.2011. године до 01.04.2012. године. Резултати емпиријског истраживања туристичких потенцијала националног парка „Шар-планина“ упутили су на вредности и стање туристичких потенцијала, статус и режим заштите, туристичко уређење простора, као и на проблеме који захтевају решавање. Саставни део четвртог дела је анализа конкуренције кроз студију случаја Биоградске Горе, Копаоника и Доломита.

**Имплементација националног парка „Шар-планина“ у регионални развој Сиринићке жупе** – На основу анализе из претходних делова позициониран је туризам, разрађена визија и циљеви развоја туризма и стратегија одрживог развоја. Дата је SWOT анализа и ПЕСТ анализа националног парка и стратегија имплементације и препоруке за спровођење имплементације.

**Закључна разматрања** - у шестом делу дата су закључна разматрања о спроведеном истраживању. Закључна оцена о стању и могућностима националног парка, као основним питањима, јесте да национални парк „Шар-планина“ представља туристички атрактивну зону и да туризам може постати кључна равона одредница Сиринићке жупе. Резултати истраживања показују да не постоје организовани програми, да туризам није системски организован сектор ни у националном парку, ни у Сиринићкој жупи. Констатује се да ће даљи развој туризма бити одређен природно-географским и културним карактеристикама и анагажовањем људског фактора, на свим нивоима, почев од локалне самоуправе,

туристичких субјеката и осталих привредних субјеката укључених у туризам, па до целокупне јавности. Упућује се да у дугорочном развоју туризма, национални парк „Шар-планина“ свој развој треба да темељи на профитабилном туристичком производу, пласираног у очуваној животној средини.

**Литература** - домаћа литература о Шар-планини релативно је богата, док је литература из области туризма у Сиринићкој жупи, националном парку и Шар-планини оскудна. У дисертацији је коришћено 211 библиографских јединица и 78 интернет извора.

## **V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

У другом поглављу је дата комплексна оцена природних и антропогених вредности од значаја за развој туризма на простору националног парка „Шар-планина“ и могућности његове имплементације у регионални развој. Шар-планина је препознатљива по изузетним и разноврсним природним и специфичним антропогеним вредностима, но степен валоризације туристичких вредности је испод могућности, нарочито на територији Сиринићке жупе. У тези су приказане и анализиране природне и антропогене вредности националног парка „Шар-планина“, кроз мултидисциплинарни приступ концептом инвентаризације и класификације вредности. Поред ресурсне основе, у тези се указало на битне чиниоце који детерминишу развој туризма у националном парку „Шар-планина“ и који омогућавају да се постојећи потенцијали укључе у туристичко тржиште. На основу анализе конкуренције (Benchmarking анализа) и анализе повољности и неповољности, односно предности и недостатака (SWOT анализа) туризма, у утврдило се на ком нивоу развоја је туризам у националном парку „Шар-планина“. Указивањем на актуелно стање дате су смернице за усклађивање туристичког развоја националног парка са еколошким, економским и социокултурним особеностима Сиринићке жупе и дефинисање стратегије имплементације.

У трећем поглављу аутор указује на основне промене целине просторног система које се дешавају кроз процес туристичког уређења простора. Најзначајнији развојни чиниоци детерминисани су друштвеним процесима који за последицу имају промене које се дешавају у туризму али и у комплементарним делатностима (саобраћај, трговина, пољопривреда, занатство, заштита животне средине). Анализом карактеристика савременог туризма, односно одрживог развоја туризма, као основног принципа и начина развоја ове делатности, затим односа туризма и простора, као и промена и начина просторне организације туризма у дисертацији су постављене основе за планирање туристичког уређења простора у складу са условима и критеријумима које подразумева тзв. „нови“ туризам или ново туристичко тржиште. Анализом туристичке ресурсне основе Шар планине обухваћене су: туристичке атракције, туристичка супраструктура, туристичка инфраструктура, туристичке агенције, туристичку организованост дестинације, туристички кадрови, геотуристички положај, очувано природно окружење, правно и економско окружење, итд. Полазећи од става да туристичке атракције представљају темељни туристички ресурс сваке туристичке дестинације, који одређује и условљава њену туристичку понуду и развој туризма уопште, аутор применом изворног концепта функционалне класификације потенцијалних и реалних туристичких атракција, осмишљава алат и технике које у туристичком планирању представљају полазну основу за стварање туристичког производа који тражи „ново“ туристичко тржиште.

У четвртном поглављу аутор са правом констатује да савремени туризам као интегрални део друштва утиче на друштвене промене али и трпи промене друштвеног система. Друштвене норме, било економске, социјалне итд., константно се мењају, као и трендови њиховог

развоја, што непосредно утиче на туристичку делатност. За туристички сектор јако је важно да се прилагођава променама у раним фазама. Анализом конкурентских али и сличних дестинација код нас и у Европи у дисертацији су посебно издвојене активности везане за обликовање производа или услуга, маркетинга и инвестиција у туризму којима савремене дестинације одговарају на изазове промена које условљавају преференце и понашање туриста другачијег од начина забележеног у прошлости.

Аутор са правом закључује да туристичке дестинације са концептом одрживог туризма функционишу као тржишта где постоји равнотежа између купаца и продавца специјализованих добара и услуга, где обе стране сматрају да су локална еколошка и социјална добробит важне колико и да се туристима омогући квалитетан одмор. Полазећи од ових претпоставки у дисертацији је комплексном анализом услова и фактора туристичког уређења простора а посебно анализом развоја планинских туристичких дестинација потврђена хипотеза да примена савремених стандарда у планирању развоја и реализацији пројеката планинског туризма на принципима одрживог развоја представља оптимални модел развоја примењив на примеру развоја туризма на Шар планини.

#### **VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1) Благојевић, С., Рецић, В. (2010). Запосленост у хотелијерству у Републици Србији као показатељ стања људских ресурса у домаћем хотелијерству, Зборник радова Департамента за географију, туризам и хотелијерство, бр. 38, Нови Сад, стр. 37-40. **M52**

2) Рецић, В. (2013). Еколошки отисак савременог човечанства, *Ecologica*, Научно стручно-друштво за заштиту животне средине Србије- *Ecologica*, бр. 69, година 20. Београд. **M51**

3) Рецић, В. (2013). Утицај глобалног загревања на туристичка кретања у туристичком центру Брезовица, Међународни научни скуп „Утицај климатских промена на животну средину и привреду“ Београд. **M63**

#### **VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА**

Истраживање у докторској дисертацији заснивало се на основној хипотези да научно утемељен, одрживи туризам у националном парку „Шар-планина“ може битно да допринесе укупном привредном развоју и квалитету живота домицилног становништва. На основу анкетног истраживања и формулара валоризације Светске туристичке организације у раду је потврђена главна хипотеза, и утврђено да:

- Национални парк „Шар-планина“ поседује изузетно вредну флору, фауну, хидролошке, геолошке, геоморфолошке, климатске, културно-историјске знаменитости, гастрономију и фолклор који су атрактивни за туристе.
- Принципи заштите и развоја националног парка Шар-планина“ морају бити усклађени са принципима одрживог развоја, како би се развијале научно-истраживачке, културно-образовне и туристичке активности, очувале и унапредиле природне и антропогене вредности националног парка и спречиле активности које могу нарушити његова обележја.
- Одрживи развој туризма може унапредити привреду и конвертовати добра националног парка „Шар-планина“ у оквиру Сиринићке жупе која имају својства туристичких атрактивности и атракција у привредна добра, а да се при томе природа не оштети.
- Коришћење природних вредности мора бити планско, како се не би деградирао диверзитет.
- Закон о заштити природе регулисао је положај националних паркова Републике

Србије у складу са европским и светским стандардима, али они се услед политичке нестабилности не примењују у националном парку „Шар-планина“.

#### **VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА**

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Мултидисциплинарни приступ у дисертацији дао је конкретне одговоре на релевантна питања развоја туризма националног парка „Шар-планина“. Резултати до којих је кандидаткиња дошла, у самом тексту дисертације су представљени јасно, систематично и прецизно.

#### **IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Дисертација „Валоризација туристичких потенцијала националног парка „Шар-планина“ и његова имплементација у регионални развој Сиринићке жупе“ припада области туризма, а по обиму и квалитету добијених резултата у потпуности испуњава циљеве наведене у пријави теме. Примењене опште и специфичне научне методе (историјски метод, аналитички метод, синтезни метод, метод генерализације, метод моделовања и метод компарације; и математичко-статистичка метода, метода индикатора одрживог туризма, метода анкетног испитивања, Benchmarking анализа, SWOT анализа, PEST анализа и графичка метода) су омогућиле остварење постављеног задатка истраживања и задатке. Спроведено истраживање засновано је на наведеним методама.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Докторска дисертација има укупно 327 страна, са 8 поглавља, 85 табела, 31 сликом, 15 графикона и 14 прилога функционално уклопљених у текст. Дисертација са становишта методолошког, стручног и научног приступа истраживању од увода до закључка са коришћењем релевантне литературе располаже свим елементима савременог истраживачког поступка обраде научног проблема.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Дисертација „Валоризација туристичких потенцијала националног парка „Шар-планина“ и његова имплементација у регионални развој Сиринићке жупе“ има научни значај. Добијени резултати представљају оригиналан научни допринос у области туризма, и као такви доприносе теорији туризма у домену одрживости и екотуризма, али и у домену географских, антрополошких, социолошких и економских истраживања. Мултидисциплинарни приступ дао је конкретне одговоре на релевантна питања развоја туризма националног парка „Шар-планина“, којима се настојало одредити будућност и могући правци развоја туризма у националном парку „Шар-планина“ и ширег географског простора око њега, који би укључили све заинтересоване из приватног и јавног сектора, невладиних организација, запослених и домицилног становништва. Тиме резултати истраживања имају и практичну вредност, која се нуди локалној самоуправи, туристичким субјектима у стварању повољније климе за инвеститоре, тиме и виши степен искоришћености капацитета и одживог развоја. На тај начин се добија јединствен и целовит увид у

тренутно стање као и у могуће правце будућег развоја.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Основни недостатак дисертације је могао бити недостатак савремених статистичких података о туристичком промету у националном парку „Шар-планина“ и ски-центру „Брезовица“. Обзиром да се од 1998.године Републичком заводу за статистику не достављају дати подаци, кандидаткиња је свеобухватним сагледавањем односа окружења и развоја кроз **анкетно истраживање успела да наведени недостатак надомести.**

**X ПРЕДЛОГ:**

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

**Комисија предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду да се докторска дисертација прихвати, а кандидату мр Весни Реџић одобри одбрана докторске дисертације под насловом „Валоризација туристичких потенцијала националног парка „Шар-планина“ и његова имплементација у регионални развој Сиринићке жупе“.**

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Председник: др Јован Плавша, редовни професор,  
Природно-математички факултет, Нови Сад,

---

Члан: др Јасмина Ђорђевић, ванредни професор,  
Природно-математички факултет, Нови Сад

---

Члан: др Владимир Стојановић, ванредовни професор,  
Природно-математички факултет, Нови Сад

---

Члан: др Дејан Ђорђевић, редовни професор,  
Географски факултет, Београд

---